

KATAR YATIRIMLARI VE TÜRKİYE'NİN YERİ

ŞERİF DİLEK

SETA | ANALİZ

ARALIK 2020 · SAYI 341

KATAR YATIRIMLARI VE TÜRKİYE’NİN YERİ

ŞERİF DİLEK

COPYRIGHT © 2020

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-625-7712-11-8

Uygulama: Said Demirtaş

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Französische Straße 12, 10117 Berlin GERMANY

Tel: +49 30 201 88466

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 27, 1000 Brussels BELGIUM

Tel: +322 652 0486

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
KATAR YATIRIMLARI	9
KATAR’DA YABANCI YATIRIMLAR	12
TÜRKİYE-KATAR YATIRIM İLİŞKİLERİ	15
SONUÇ YERİNE: TÜRKİYE İLE KATAR ARASINDA İŞ BİRLİĞİ FIRSATLARI	18

YAZAR HAKKINDA

ŞERİF DİLEK

Lisans ve yüksek lisans eğitimini İşletme ve Deniz Ekonomisi alanında tamamladı. Doktora derecesini Marmara Üniversitesi Ortadoğu Ekonomi Politikası Anabilim Dalı'ndan aldı. Akademik eğitiminin yanında uzun bir süre özel sektörde çalışan Dilek uluslararası ekonomi politik, Ortadoğu'da siyaset-ekonomi ilişkisi, uluslararası iktisat, kalkınma gibi alanlarda çalışmalarına devam etmektedir.

ÖZET

Bu analiz Katar’ın yatırımlarına odaklanmakta ve Katar’ın Türkiye ile ekonomik ilişkisini ele alarak iki ülke arasındaki iş birliğinin geleceğine yönelik önerilerde bulunmaktadır.

Katar, kurduğu Ulusal Varlık Fonu yoluyla yurt dışında önemli yatırımlar gerçekleştirmekte ve yurt içine yatırımlar çekmektedir. Bu analiz Katar’ın yatırımlarına odaklanmakta ve Katar’ın Türkiye ile ekonomik ilişkisini ele alarak iki ülke arasındaki iş birliğinin geleceğine yönelik önerilerde bulunmaktadır.

Kişi başına düşen GSYH itibarıyla dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Katar’ın birçok ülkede çeşitli yatırımları bulunmaktadır. Katar gerçekleştirdiği yatırımlarla bugün dünyanın en önemli borsalarında, en büyük otomotiv şirketlerinde ve finans kuruluşlarında yatırımlara sahiptir. Katar dünyaca ünlü futbol kulüplerini, lüks otel, moda ve mağaza zincirlerini bünyesine katarak yatırımlarını çeşitlendirerek sürdürmektedir. Katar’ın küresel anlamda oluşturduğu olumlu imaj sayesinde birçok ülke hem Katar’a yatırım yapmak hem de Katar ile kendi ülkesine yatırım çekmek amacıyla stratejik iş birlikleri yoluyla ilişkilerini derinleştirmektedirler.

Bölgesel meselelerde ortak çıkarlar ve kültürel yakınlık gibi faktörler sayesinde Türkiye ile Katar arasındaki ekonomik ilişkilerde son yıllarda hissedilir bir yakınlaşma yaşanmaktadır. İki ülke arasındaki olumlu gelişmelere rağmen Katar’ın yurt dışındaki yatırım hacmi dikkate alındığında Türkiye’nin Katar sermayesinden yeterince pay almadığı görülmektedir. Benzer şekilde iki ülke arasındaki dış ticaret hacmi de oldukça düşük kalmaktadır. Katar’ın önemli fon birikimi ve finansal tecrübesi ile Türkiye’nin güçlü sanayi ve teknoloji altyapısı, üretim kapasitesi ve yetiştirilmiş nitelikli iş gücü yanları birlikte düşünüldüğünde potansiyel iş birliği alanlarının bir hayli fazla olduğu açık bir gerçektir. Buradan hareketle kaleme alınan bu analiz Katar’ın yurt dışında gerçekleştirdiği yatırımları ve diğer dış ekonomik ilişkilerini analiz etmektedir. Bu çalışmanın ikinci kısmı Katar’ın Türkiye’deki yatırımlarına ve ticaretteki mevcut duruma yer vermekte, iki ülke arasındaki potansiyel iş birliği alanlarına yönelik önerilerde bulunmaktadır.

GİRİŞ

Körfezin doğal gaz zengini konumundaki Katar sahip olduğu finansal birikimi yoluyla yurt dışın-da önemli yatırımlar gerçekleştirmektedir. Katar 2008’de duyurduğu “2030 Ulusal Vizyonu” çerçevesinde ülke ekonomisini çeşitlendirmek ve hidrokarbona bağımlı olmaktan çıkartıp bilgi-ekonomiye geçiş yapmak hedefiyle son yıllarda yatırımlarına hız vermiştir.¹ Katar coğrafi olarak küçük bir ülke olmakla birlikte bir taraftan da küresel piyasalarda ses getiren büyük bir ulusal varlık fonunun sahibi olarak bugün dünyanın en önemli borsalarında, en büyük otomotiv şirketlerinde ve finans kuruluşlarında hisseleri bulunan dev bir yatırımcı ülkedir. Katar dünyaca ünlü futbol kulüplerini, lüks otel, moda ve mağaza zincirlerini bünyesine katarak adından sıkça söz ettirmektedir. Öyle ki dünyanın LNG ihracatında lider konumda olan Katar’dan sermaye ve yatırım çekmek amacıyla Batılı ülkeler stratejik iş birlikleri yoluyla ilişkilerini derinleştirmekte birbirleriyle adeta rekabet etmektedirler. Dünyanın en büyük on birinci ulusal varlık fonuna sahip olan Katar halihazırda ABD, İngiltere, Almanya ve Fransa’da devasa boyutlarda yatırım ve satın almalar gerçekleştirmiş durumdadır.

Küresel yatırımlarda önemli bir potansiyele sahip olan Katar’ın Türkiye ile kurduğu dostane siyasi ilişkiler, meyvesini ekonomik alanda göstermeye başlamıştır. Türkiye ve Katar arasında bugüne kadar altı kez yapılan Yüksek Stratejik Komite Toplantıları sonucunda 62 anlaşma ve altı ortak bildiri imzalanmıştır. Son olarak iki ülke lideri arasında gerçekleşen görüşmede başta Borsa İstanbul’un hisse devri olmak üzere farklı alanlarda 10 anlaşma imzalanmıştır. Söz konusu görüşmenin akabinde açıklanan iş birliği anlaşmaları Türkiye kamuoyunun bir kesimi tarafından son tahlilde “Arap sermayesi kötüdür” anlayışıyla eleştiriye tabi tutulmaktadır. Oysa hepimizin de on yıllardır şahitlik ettiği bir gerçek olarak tarihsel açıdan Batılı ülkelerden gelen sıcak paranın Türkiye ekonomisindeki kırılganlığı gideremediği bilinen bir husustur. Sırf bu sebeple bile ülkeye giriş yapan sermayenin çeşitlendirilmesi amacıyla farklı ülkelerden yatırım çekme stratejisinin genişletilerek sürdürülmesinin elzem olduğu aşikardır. Aksi tutumların ise “ideolojik saplantılar”ın yansıması olduğu rahatlıkla ifade edilmelidir. Katar’ın Türkiye ilgisi son yıllarda artmakla birlikte Batılı ülkeler ile kıyaslandığında Türkiye’nin halen Katar’dan çok sınırlı miktarda yatırım çektiği de unutulmamalıdır.

Katar bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de teknolojiyenin yatırıma, eğitimden spora, ekonomik, sosyokültürel ve sportif alanlarda çok ciddi yatırımlar gerçekleştirme potansiyeli taşımaktadır. 2022 Dünya Kupası’na ev sahipliği yapacak olmasından dolayı devasa miktarlarda altyapı ve proje yatırımlarına girişen Katar’ın özellikle Türk şirketlerini bu projelere dahil etmiş olduğunu hatırlatmak gerekir. Türkiye de ortak tarihi geçmişi ve güçlü dostluk bağları olan Katar ile siyasi, ekonomik ve güvenlik alanlarında iş birliğini güçlendirmek için çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Katar’ın finansal birikimi sonucunda hızlanan yurt dışı yatırımları ve ger-

¹ Julia Gremm vd., *Transitioning Towards a Knowledge Society: Qatar a Case Study*, (Springer Nature, Cham, CH: 2018).

çeken yatırımlarda Türkiye'nin yeri konusu bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

KATAR YATIRIMLARI

Katar sahip olduğu zengin enerji kaynakları ve yurt dışı yatırımları ile dikkatleri üzerine çekmektedir. Katar hidrokarbon zenginliklerini yönetmek ve ekonomisini çeşitlendirmek amacıyla 2005'te ulusal varlık fonu olarak Katar Yatırım Otoritesini (Qatar Investment Authority, QIA) kurdu. Küresel ekonomideki yatırımlarıyla ismi anılan Katar kurduğu Ulusal Varlık Fonu ile sermaye birikimini yönlendirmektedir. Tablo 1'de dünyanın en büyük ilk on bir varlık fonu ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Varlık fonları, ana fon kaynakları olan petrol ve doğal gaz gibi hidrokarbon sektörlerinin gelirlerinin yanı sıra ticaret yoluyla elde edilen cari fazlaya dayanmaktadır.

Doğal gaz zengini konumundaki Katar dünyada kanıtlanmış 23,8 trilyon metreküp doğal gaz rezervi (dünyanın üçüncü büyük doğal gaz yataklarına sahip olması ve ikinci büyük LNG ihracatçısı) ve 67 bin 780 bin dolar kişi başına düşen geliriyle Körfez'in en zengin ülkelerinden biridir. Katar dünya ticaretinde sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) sektöründe güçlü ve ihracatta lider ülkelerden biridir. Avrupa'nın en büyük LNG tedarikçisi konumunda olan Katar, Polonya, Belçika, İtalya ve İngiltere'nin LNG ithalatında önemli bir paya (yüzde 45-67 arası) sahiptir.² Katar'dan sonra Avrupa'ya yönelik LNG ihracatında ABD ikinci, Rusya üçüncü sırada gelmektedir. Avrupa açısından enerji arz güvenliği sağlamak konusunda Katar ile ilişkiler stratejik bir önem taşımaktadır. Bunun dışında Asya ülkelerinin ithalatında da Katar'ın payı

dikkat çekici olup küresel LNG piyasasında hakim konumda olan Katar'ı Avusturalya ve ABD takip etmektedir.³

2017'de Suudi Arabistan, BAE ve Mısır'ın Katar'a diplomatik, siyasi ve ekonomik ambargoları karşısında Katar'ın varlık fonu QIA, finansal yatırımlarını devreye sokarak ekonomik istikrarını korumaya çalışmıştır.⁴ Önceleri QIA'nın yatırım stratejisi genel olarak pay aldığı şirketler üzerinden tam kontrol sahibi olmak yerine azınlık yatırımcısı olmayı tercih etmesi yönünde şekillenirken 2019'dan sonra teknoloji ve sağlık alanlarındaki yatırımlardan da anlaşılacağı gibi daha uzun vadeli ve yüksek hisseli yatırımları odağına aldığı söylenebilir.⁵ Bununla birlikte Katar'ın yatırımları incelendiğinde genel anlamda uzun vadeli oldukları görülüyorsa da bazı yatırımların da prestij amaçlı motivasyonlarla yapıldığı bilinmektedir. Bu yatırımlar uluslararası alanda Katar'a siyasi bir meşruiyet/prestij kazandırmaktadır.⁶ Özellikle dünyanın popüler spor kulüplerindeki yatırımlarının yanı sıra Katar'ın 2022 Dünya Futbol Kupası'na ev sahipliği yapacak olması ve sadece bu organizasyon için 200 milyar dolardan fazla harcama yapması oldukça dikkat çekicidir.⁷

Küresel ekonomide son yirmi-otuz yılda küresel yatırım gücünün büyük bir kısmı Asya

3 "Statistical Review of World Energy 2020", BP, <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2020-full-report.pdf>, (Erişim tarihi 4 Aralık 2020).

4 Andrew England ve Simeon Kerr, "Qatar's Sovereign Wealth Fund Back in the Hunt for Deals", *Financial Times*, 18 Haziran 2019.

5 Fiona MacDonald ve Matthew Mart, "Qatar's \$320 Billion Wealth Fund Seeks to Catch Up on Tech", Bloomberg, 15 Aralık 2019; Andrew England, "Qatar Sovereign Wealth Fund Seeks Health and Tech Deals", *Financial Times*, 26 Nisan 2020; "Qatar Investment Authority (QIA) Part 1 of 3", Medium, 20 Aralık 2017.

6 Jason McSparren, Hany Besada ve Vasundhara Saravade, "Qatar's Global Investment Strategy for Diversification and Security in the PostFinancial Crisis Era", Centre on Governance Research Paper Series Research Paper No. 02/17/EN, (Mayıs 2017), s. 12.

7 Zainab Fattah, "Qatar's \$200 Billion Dash to World Cup Hits a Construction Cliff", Bloomberg, 4 Temmuz 2019.

2 "On European Gas Markets: with Focus on the Impact of Global LNG Markets on EU Gas Imports - Market Observatory for Energy", *European Commission*, Cilt: 12, Sayı: 3, (2020).

TABLO 1. DÜNYANIN EN BÜYÜK VARLIK FONLARI VE FON KAYNAKLARI (MİLYAR DOLAR)

Sıra	Ülke	Varlık Fonu	Tutar	Kuruluş Yılı	Kaynak
1	Norveç	Government Pension Fund-Global (Devlet Emeklilik Fonu)	1.122,11	1990	Emtia (Petrol ve Gaz)
2	Çin	Investment Corporation (Yatırım Şirketi)	1.045,71	2007	Emtia Dışı
3	BAE-Abu Dabi	Investment Authority (Yatırım Otoritesi)	579,62	1976	Emtia (Petrol ve Gaz)
4	Kuveyt	Investment Authority (Yatırım Otoritesi)	533,65	1953	Emtia (Petrol ve Gaz)
5	Hong Kong	Monetary Authority (Merkez Bankası)	528,05	1993	Emtia Dışı
6	Singapur	GIC Private Limited (Devlet Yatırım Şirketi)	453,20	1981	Emtia Dışı
7	Singapur	Temasek Holdings (Yatırım Şirketi)	417,35	1974	Emtia Dışı
8	Suudi Arabistan	Public Investment Fund (Kamu Yatırım Fonu)	347,00	1971	Emtia (Petrol ve Gaz)
9	Çin	National Council for Social Security Fund (Ulusal Sosyal Güvenlik Fonu)	324,99	2000	Emtia Dışı
10	BAE-Dubai	Investment Corporation of Dubai (Dubai Yatırım Şirketi)	305,23	2006	Emtia (Petrol ve Gaz)
11	Katar	Investment Authority (Yatırım Otoritesi)	295,20	2005	Emtia (Petrol ve Gaz)
12	Türkiye	Wealth Fond (Yatırım fonu)	240,00	2016	Emtia Dışı
13	BAE-Abu Dabi	Mubadala Investment Company PJSC (Devlet Yatırım Şirketi)	232,20	2002	Emtia (Petrol ve Gaz)
14	Rusya	National Welfare Fund (Ulusal Refah Fonu)	172,34	2008	Emtia (Petrol ve Gaz)
15	Güney Kore	Investment Corporation (KIC) (Devlet Yatırım Şirketi)	157,30	2005	Emtia Dışı

Kaynak: "Sovereign Wealth Fund Rankings", SWFI, <http://www.swfinstitute.org/sovereign-wealth-fund-rankings>, (Erişim tarihi: 4 Aralık 2020).

ve Ortadoğulu yatırımcılara doğru kaymaktadır.⁸ Dünya ekonomisinin ağırlığının Batı'dan Asya'ya kaydığı bu ortamda Batılı ülkeler bu bölgelerden yatırım çekmek amacıyla farklı stratejiler izlemektedir. Örneğin Körfez'den yatırım çekmek amacıyla Avrupalı ülkelerin Katar sermayesinin peşine düştükleri gerçeği gündemde kendine yer bulmuştur.⁹ Başını İngiltere'nin çektiği Fransa, İtalya, Yunanistan, Almanya gibi Avrupa ülkeleri Katar ile enerji alanında yakın iş birliği kurmaya çalışmaktadırlar. Aynı zamanda AB düzeyinde Katar'la iş birliği stratejik bir ortaklık olarak görülmekte ve taraflar arasındaki ticaret ve yatırım

ilişkisi dikkat çekmektedir.¹⁰ Öyle ki münferit olarak İngiltere, Almanya, Fransa ve İtalya'nın Katar ile stratejik iş birliği anlaşmaları mevcuttur.

QIA'nın dünyanın çeşitli yerlerinde farklı sektörlerde azımsanmayacak ölçüde yatırımları bulunmaktadır. Fonun 40'ı aşkın ülkede aktif büyüklüğü ile 400 milyar dolardan fazla yatırımı vardır. Detaylı olarak ifade etmek gerekirse QIA'nın ABD'de 30 milyar dolar, İngiltere'de 40 milyar sterlin, Almanya'da 25 milyar avro, Fransa'da 30 milyar avro tutarında yatırımı söz konusudur.¹¹ QIA, 2008 küresel finans krizinde Avrupa'nın

8 Christian Le Miere, "Investment Power Shifting East to Gulf and Asia", 18 May 2020.

9 Shanaz Musafer, "Competing for Qatari Money", BBC, 22 Mart 2013.

10 "Strategic Ties between Qatar and EU Strong", The Peninsula Qatar, 28 Şubat 2018.

11 Buradaki yatırımlar doğrudan yabancı yatırımlar ve portföy yatırımlarından oluşmaktadır. Yatırımlar ile ilgili detayları sonraki bölümde açıklanmaktadır.

önemli şirketleri arasında yer alan Barclays, Credit Suisse, Porsche ve Volkswagen'de hisse alımı yapmıştır. Küresel krizden sonra da maddi sıkıntıyı aşamayan Deutsche Bank'a yatırım yapan QIA sahip olduğu yüzde 10,3 payı ile Londra Borsası'nın da en büyük hissedarı konumuna gelmiştir. QIA'nın hisse aldığı ya da sahip olduğu şirketler arasında British Airways, Empire State Building, Banco Santander, Alpha Bank, Glencore, PSG (Paris Saint-Germain), Valentino Fashion, Vivendi, LVMH, Tiffany, Total, Shell, Royal, Rosneft, Iberdola gibi farklı sektörlerde dünyanın önemli şirketleri yer almaktadır.¹² QIA'nın Londra, Paris ve Washington DC gibi Batılı ülke merkezlerinde stratejik önemi olan tarihsel yerlerde hatırı sayılır gayrimenkul yatırımı da bulunmaktadır. Bunun dışında ilişkilerin ne kadar iç içe geçmiş olduğunu göstermesi açısından Katar'da iş yapan çok sayıda Batılı şirketin varlığı da hatırlanmalıdır. Rakamlara bakıldığında ABD'nin 850, İngiltere'nin 700, Almanya'nın 330, İtalya'nın 250, Fransa'nın 200 ve İspanya'nın 170'i aşkın şirketi Katar'da faaliyet göstermektedir.¹³

QIA'nın yurt dışı yatırımlarına son yıllarda hız verdiği söylenebilir. İngiltere'de 40 milyar sterline yaklaşan yatırımı olan QIA, belirsizliğin üç yıldan fazla sürdüğü Brexit sürecinde bile 5 milyar sterlini aşan yatırım yapmıştır.¹⁴ İngiltere'nin önemli oranda LNG ihtiyacını karşılayan

Katar, LNG tahliyesinin yapıldığı İngiltere'nin Milton Haven'daki South Hook LNG Terminal'de yüzde 67,5 paya sahiptir.¹⁵ Öte yandan İngiltere'de Katar'ın dışında Ortadoğu ve Asya menşeli yatırımların da oldukça önem arz ettiği unutulmamalıdır. Örneğin İngiliz Premier Ligi'ndeki takımların üçte birinden fazlası çoğunluğu Ortadoğu ve Asya'dan olmak üzere yabancı yatırımcılar tarafından satın alınmıştır.¹⁶ Hal böyleyken İngiltere'nin çeşitli sektörlerde devasa küresel yatırımları çekmesi eleştirilmek yerine bu yatırımları çekme potansiyeli tüm dünyaya örnek olarak gösterilmektedir.

ABD'de de yatırımları bulunan Katar'ın toplam yatırımı halihazırda 30 milyar doları bulmakta ve birkaç yıl içinde 45 milyar dolara çıkartılması hedeflenmektedir.¹⁷ Almanya'da 25 milyar avroyu aşan yatırımları bulunan Katar bununla yetinmeyerek Almanya ile başta enerji ve finans sektörü olmak üzere teknoloji ve sağlık alanı gibi çeşitli sektörlerde de yatırımlarını artıracaklarını açıklamıştır.¹⁸ QIA, Almanya ile ilişkilerini güçlendirmek amacıyla beş yıl içinde LNG terminalinin kurulması dahil 10 milyar avroluk yatırım planlamaktadır.¹⁹ Almanya Başbakanı Angela Merkel, Berlin'de gerçekleşen Katar-Almanya İş ve Yatırım Forumu'nda Almanya enerji arz güvenliğine katkıda bulunması açısından Katar'ın enerji sektöründeki yatırımlarını değerli bulduğunu ifade etmiştir.²⁰ Koronavirüs (Co-

12 "Qatary Investments in France, UK and Germany", Association of Accredited Public Policy Advocates the European Union, 8 Mayıs 2017.

13 Detaylı bilgi için bkz. "Qatar-German Bilateral Trade Rises to \$2.31bn in 2019: Al-Kuwari", *Gulf Times*, 8 Eylül 2020; "UK Companies Look for New Businesses in Qatar", *Gulf Times*, 10 Mart 2020; "Qatar- France Trade Increases 40% to \$1.7 Billion in 2018: QC", *Qatar Tribune*, 30 Ekim 2020; "US Businesses Eager to Identify More Areas to Partner with Qatar through PPPs: Ambassador Holtz", *The Peninsula Qatar*, 8 Ekim 2020; "Italy is Qatar's Strategic Investment Partner: Al Kuwari", *The Peninsula Qatar*, 22 Ekim 2019; "Qatar and Spain Enjoy Excellent Relations, Says Spanish Envoy", *Qatar Tribune*, 17 Ekim 2019.

14 Bu yatırımlar arasında dikkat çeken şirketler bulunmaktadır. Londra Borsası, Sainsbury süpermarket zinciri, Barclays, Heathrow Havalimanı, Londra'da Canary Wharf bölgesinde gayrimenkuller, HSBC kulesi, İngiltere'nin ve AB'nin en büyük gökdeleni olan Shard ve Harrods mağazasının sahibi; "Qatar's Investment in UK Exceeds £40bn", *The Peninsula Qatar*, 13 Şubat 2020.

15 Jamie Robertson, "Qatar: Buying Britain by the Pound", BBC, 9 Haziran 2017.

16 "Legal Report Examines the Rise of Overseas Investment in English Premier League Football", Norton Rose Fullbright, (Mayıs 2020).

17 Eric Knecht, "Qatar Investment Authority Aims to Reach \$45 Billion in U.S. Investments: CEO", Reuters, 13 Ocak 2019.

18 QIA, Volkswagen'in en büyük hissedarı olmakla birlikte Deutsche Bank, Siemens, Hochtief, Solarworld gibi şirketlerde yatırımları bulunmaktadır. Bkz. "Qatar Invests €25bn in Germany", Middle East Monitor, 9 Temmuz 2020.

19 Andrea Shalal ve Riham Alkousaa, "Qatar Eyes Germany's Energy, Finance Sectors with 10 bln Euro Investment", Reuters, 7 Eylül 2018.

20 "Germany and Qatar Eye Deeper Economic Ties", DW, 7 Eylül 2018.

vid-19) salgını karşısında ülkelerin aşı çalışmalarında mücadele ettiği bir ortamda QIA, Alman biyoteknoloji firması ve aşı üreticisi CureVac'a 126 milyon dolar tutarında yatırım yapmıştır.²¹ Ayrıca QIA koronavirüs süreci içinde sağlık ve teknoloji gibi sektörlerle yatırım yapmaya hazır olduklarını açıklamıştır.²²

Fransa ile geçen yıl güvenlik, enerji ve ekonomik iş birliği alanında stratejik diyalog anlaşması imzalamış bulunan Katar'ın Fransa'da çeşitli sektörlerde 30 milyar avroya ulaşan yatırımları bulunmaktadır.²³ Hatırlanacağı üzere 2008'de dönemin Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, Katar sermayesini ülkeye çekmek amacıyla Katar tarafından alınan mülkler için kazançlara vergi muafiyeti getirmişti.²⁴ QIA sağlanan vergi avantajı sayesinde Paris'te, aralarında lüks otel ve tarihi yerlerin de bulunduğu birçok gayrimenkulü satın almıştı. İspanya'nın en ünlü futbol kulüplerinden olan Barcelona 2011'de QIA ile 150 milyon avro değerinde beş senelik bir sponsorluk anlaşması yapmış ve böylece İspanyol futbol kulübü yüz on bir yıllık tarihinde ilk kez para karşılığında forma reklamı almıştır.²⁵ Benzer şekilde daha sonra da Barcelona, Katar Hava Yolları ile 96 milyon avro tutarında üç yıllık bir sponsorluk anlaşması imzalamıştır ki bu kulüp tarihinin en değerli sponsorluk anlaşmasıdır.²⁶

21 "Qatar Investment Authority Takes Stake in Vaccine-Maker CureVac", Reuters, 21 Temmuz 2020.

22 England, "Qatar Sovereign Wealth Fund Seeks Health and Tech Deals".

23 Katar'ın Fransa'daki yatırımları arasında LVMH, Lagardere, Total, Vivendi, Louis Vuiton, Veolia bulunmakta ayrıca Paris Saint Germain, Printemps mağazaları ve BeIn Spor kanalının sahibidir. Bkz. "Sheikh Fiasal Underscores Strong Qatar-France Investment Ties", *The Peninsula Qatar*, 27 Kasım 2018; "Qatar and France Sign Deal for Greater Economic, Energy and Security Cooperation", Middle East Eye, 11 Şubat 2019.

24 Anne-Sylvaine Chassany ve Camilla Hall, "Nicolas Sarkozy's Road from the Elysée to Private Equity", *Financial Times*, 28 Mart 2013.

25 Bu anlaşma sayesinde Katar, Qatar Foundation'ı reklam olarak kullanmıştır. Bkz. "Barcelona Agree €150m Shirt Sponsor Deal with Qatar Foundation", *The Guardian*, 10 Aralık 2010.

26 "Qatar Airways in FC Barcelona Sponsorship Extension Talks", Al-bawaba, 31 Ağustos 2016.

Avrupa ülkelerinin ulusal markaları olarak tanımlanabilecek şirketlerin Katar tarafından satın alınması ya da şirket hisselerine yatırım yapılması Türkiye'deki kadar Avrupa kamuoyunda tepki ve düşmanlık ile karşılanmamaktadır. Aksine ülkeler küreselleşen dünyada doğrudan yatırım çekmek amacıyla ciddi bir rekabet içinde hareket etmektedirler. Bu arada dünya ekonomisinin ağırlık merkezinin Asya'ya kaydığı bir süreçte QIA da Avrupa ağırlıklı yatırımlarını çeşitlendirmek amacıyla 2014'te yaptığı açıklama ile beş yıl içinde Asya'ya 20 milyar dolarlık bir yatırım planları olduğunu belirtmiştir.²⁷ Bu süreçte Katar, Asya ve ABD'de farklı alanlarda potansiyel yatırım alanlarını takip etmektedir.

KATAR'DA YABANCI YATIRIMLAR

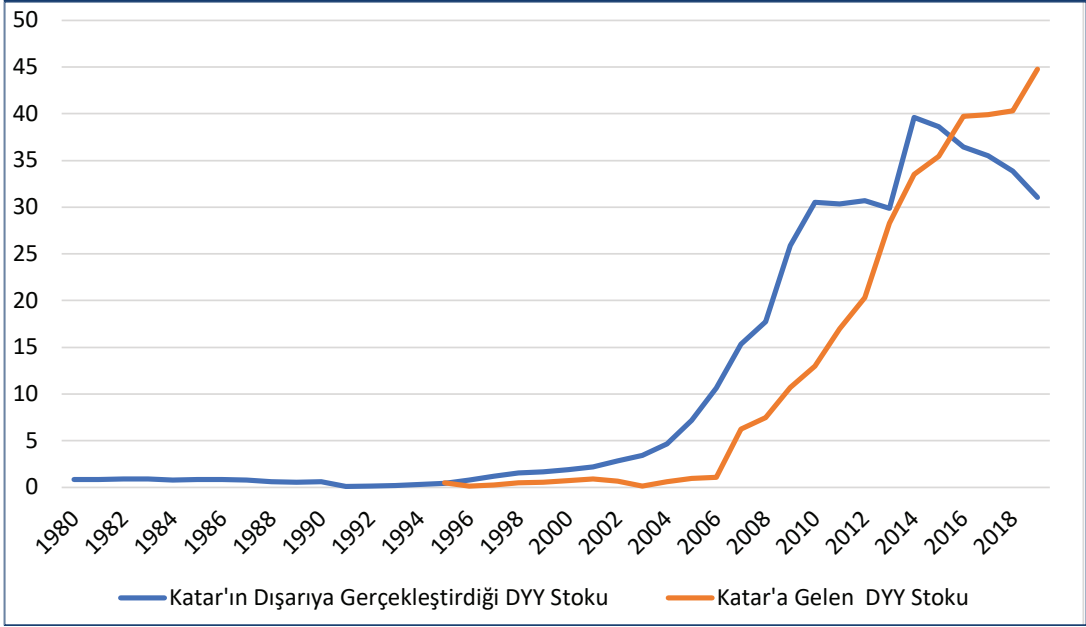
2019 verilerine göre Katar'a gelen doğrudan yabancı yatırım (DYY) stok tutarı 31,06 milyar dolar iken Katar'ın yurt dışında gerçekleştirdiği doğrudan yatırımların miktarı ise 44,78 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (Grafik 1).²⁸ Katar'a gelen yatırım stoku 2000'de 1,9 milyar dolardan 2010'da 30,5 milyar dolara ve 2019'da 31 milyar dolara çıkmıştır. Katar küresel yatırım cephesinde son yıllarda ciddi ilerlemeler kaydetmiş ve özellikle yurt dışı yatırım stokunda çok ciddi artış yaşanmıştır. 2000'de 74 milyon dolar olan yurt dışı yatırım stoku, 2010'da 12,99 ve 2019'da 44,78 milyar dolara çıkmıştır.²⁹

27 "QIA Plans to Invest up to \$20bn in 'Greater Asia' Over Five Years", *Gulf Times*, 21 Kasım 2014.

28 Katar'ın yurt dışına yaptığı yatırımlar içerisinde doğrudan yabancı yatırımların yanında çeşitli portföy yatırımları da yer almaktadır. Bu grafikteki rakamlar doğrudan yabancı yatırımları kapsamakta; hisse senedi, bono ve tahvil gibi finansal varlıkları temsil etmemektedir.

29 "World Investment Report 2020", UNCTAD, https://unctad.org/system/files/official-document/wir2020_en.pdf, (Erişim tarihi: 5 Aralık 2020).

GRAFİK 1. KATAR'A GELEN VE KATAR'IN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ DYY STOKU (1980-2019)*

Kaynak: UNCTAD

* Katar'ın yurt dışı DYY stoku 1980-2019, yurt içi DYY stoku 1995-2019 arası dönemi kapsamaktadır.

2018 verilerine göre Katar'a gelen doğrudan yabancı yatırımların büyük bir kısmı (yüzde 86) Batılı ülkelerden gelmiştir. Diğer Amerikan ülkelerinin payı yüzde 32, AB ülkelerinin yüzde 30 ve ABD'nin payı ise yüzde 24 olmuştur (Grafik 2). Katar'a gelen doğrudan yabancı yatırımların sektörler göre dağılımı şu şekilde gerçekleşmiştir: İmalat (yüzde 57), madencilik ve taş ocakçılığı (yüzde 30), finans ve sigorta faaliyetleri (yüzde 11). Gelen yatırımların büyük bir kısmı (yüzde 90) petrol ve doğal gaz ya da bu sektörlerle bağlantılı alt sektörler ile lojistik ve pazarlama gibi faaliyetlerden oluşmaktadır.³⁰

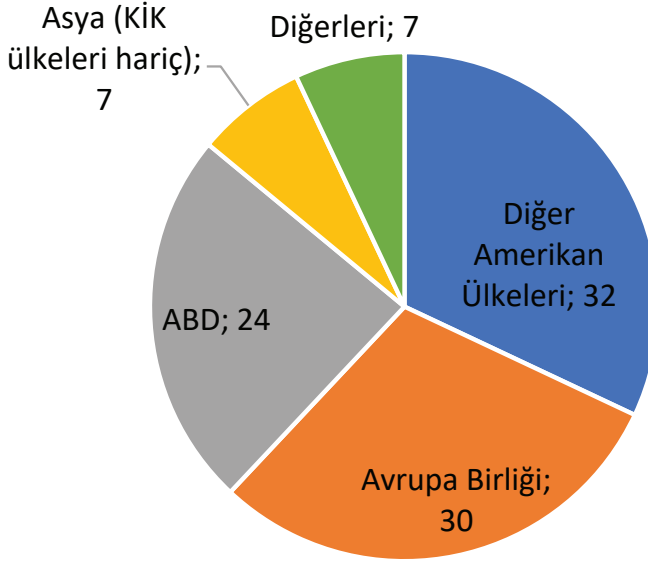
Katar'ın 80'i aşkın ülkedeki yatırımları arasında AB ve Körfez ülkelerin payları öne çıkmaktadır. Yurt dışındaki doğrudan yabancı yatırımların ülke gruplarına göre dağılımında yüzde 34'ü

AB, yüzde 24'ü Körfez ülkeleri (GCC), yüzde 14 diğer Arap ülkelerine gitmektedir. Söz konusu dört ülke grubunun toplam payı yüzde 80'i bulmaktadır (Grafik 3). Katar'ın yurt dışında yaptığı doğrudan yatırımlar finans ve sigorta faaliyetleri (yüzde 41), lojistik ve bilgi iletişim (yüzde 33) ile madencilik ve taş ocakçılığına (yüzde 18) yoğunlaşmakta ve söz konusu sektörler toplam yatırımlarının yüzde 91'ini karşılamaktadır.³¹

Katar'ın yatırımlarının yanı sıra dış ticaret hacmine ve ticaret partnerlerine bakmakta fayda var. Katar'ın dış ticaret rakamlarına bakıldığında ihracatta Asya ülkelerinin, ithalatta ise Batılı ülkelerin paylarının çok yüksek olduğu görülmektedir. 2019'de ihracat 72,9 milyar dolar ve ithalat 32,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracatta en büyük paya sahip ilk beş ülke arasında yer alan Japonya, Güney Kore, Çin, Hindistan ve Singapur'un ihracattaki toplamı 47 milyar doları

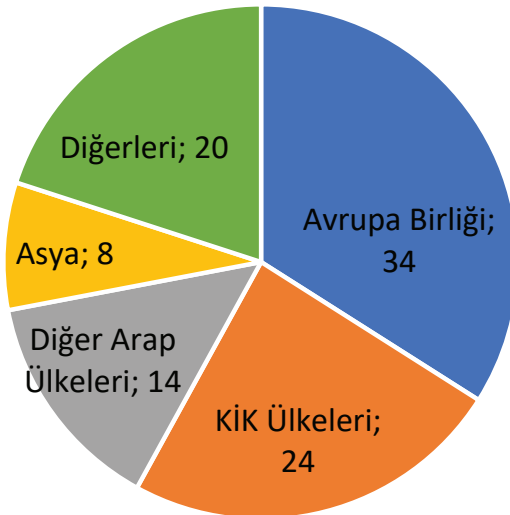
30 "Qatar Foreign Investment Survey, 2018", Qatar Planning and Statistics Authority, <https://www.psa.gov.qa/en/statistics/Statistical%20Releases/Economic/ForeignInvestment/2018/FDI2018.pdf>, (Erişim tarihi: 3 Aralık 2020).

31 "Qatar Foreign Investment Survey, 2018".

GRAFİK 2. KATAR'A GELEN DYY STOKU ÜLKE GRUPLARINA GÖRE (2018, YÜZDE)*

Kaynak: "Qatar Foreign Investment Survey, 2018".

* KİK (GCC): Körfez İş Birliği Konseyi Ülkelerini kapsamaktadır.

GRAFİK 3. KATAR'IN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ DYY STOKU ÜLKE GRUPLARINA GÖRE (2018, YÜZDE)*

Kaynak: "Qatar Foreign Investment Survey, 2018", Qatar Planning and Statistics Authority, <https://www.psa.gov.qa/en/statistics/Statistical%20Releases/Economic/ForeignInvestment/2018/FDI2018.pdf>, [Erişim tarihi: 3 Aralık 2020].

* KİK (GCC) Körfez İş Birliği Konseyi ülkelerini kapsamaktadır.

aşmaktadır.³² Söz konusu ülkeler toplam ihracatın yarısından fazlasını (yüzde 66) oluşturmaktadır. İthalatta en büyük paya sahip ilk beş ülke ise; ABD, Çin, Almanya, İngiltere ve Hindistan olup bu ülkeler ithalat toplamı olan 14,4 milyar dolarlık bir yekun ile toplam ithalatın yarısını (yüzde 49) oluşturmaktadırlar.³³

TÜRKİYE-KATAR YATIRIM İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Katar son yıllarda yakın ilişkiler kurmakta ve bu ilişkileri yeni ekonomik atılımlarla sürdürmeye gayret etmektedirler. Son olarak 26 Kasım'da iki ülke arasında gerçekleştirilen Yüksek Stratejik Komite Toplantısı'nın altıncısı için ülkemize gelen Katar Emiri ile Cumhurbaşkanı Erdoğan bir dizi anlaşmaya imza atmıştır. Bugüne kadar gerçekleşen toplantılarda 62 anlaşma ve 6 ortak bildiri imzalanmış ve son yapılan toplantıda da çeşitli sektörleri kapsayan 10 anlaşma imzalanmıştır.³⁴ Bu anlaşmalar kapsamında QIA'nın Borsa İstanbul'dan 200 milyon değerinde yüzde 10 pay³⁵ aldığı bilgisi gündemde kendine geniş yer bulmuştur. Muhalefetin tepki gösterdiği bu hisse yatırımının daha önce Batılı bir kurumun elinde olmasının tepki çekmemesi anlaşılır gibi değildir.

Hatırlanacağı üzere Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) 2015'te Borsa İstanbul'dan satın aldığı hissesini dört yıl aradan sonra satma kararı aldığını açıklamış ve ardından sermaye piyasalarının gelişimi alanında Türkiye ekonomisi-

ni desteklemeye devam edeceğini belirtmiştir.³⁶ EBRD'nin hissesini satın alan TVF (Türkiye Varlık Fonu) söz konusu hissenin QIA'ya yapılan satışta elde edilen tutardan çok daha düşük bir fiyata alındığını vurgulamıştır. Ayrıca Borsa'nın iki yıl içinde halka arzının söz konusu olacağını belirten TVF Genel Müdürü Zafer Sönmez fon olarak Borsa İstanbul'daki paylarının yüzde 51'in altına inmeyeceğini belirtmiştir.³⁷

Katar, ilk olarak 2013'te Alternatif Bank'ın (Abank) çoğunluk hisselerini ve daha sonra tümünü satın alarak Türkiye'deki yatırımları ile gündeme geldi. Bunu izleyen dönemde bankacılık yatırımlarını Finansbank'ı alarak sürdüren Katar akabinde ERGO Portföy ve Digtürk'ü satın almıştır. Aynı zamanda Mado, Banvit, Ankas, Boyner ve BMC'de de yatırımları bulunmaktadır. 2018'de Türkiye ile ABD arasındaki siyasi ilişkilerin gerilmesi sonucu Türk lirasının ciddi değer kaybı ile başlayan ve Türkiye ekonomisini olumsuz etkileyen bir ortamda Katar, Türkiye'ye ekonomik desteğini göstermiştir. Katar 15 Ağustos 2018'de Türkiye ekonomisinin yaşadığı finansal dalgalanma karşısında Türkiye'ye 15 milyar dolar doğrudan yatırım yapacağını açıklamıştır.³⁸ Bu süreçte iki ülke arasında yerel para birimleri üzerinden hem ticareti kolaylaştırmak hem de finansal istikrarı sağlamak amacıyla 17 Ağustos 2018'de iki ülke merkez bankaları arasında 3 milyar dolar karşılığı TL ve Katar Riyali cinsinden swap anlaşması imzalanmıştır.³⁹ 25 Kasım 2019'da swap tutarı 5 milyar dolara ve 20 Mayıs 2020'de 15 milyar dolara çıkartılarak güncellenmiştir.⁴⁰

36 Olga Rosca, "EBRD Sells Stake in Borsa Istanbul", EBRD, 31 Aralık 2019.

37 "Genel Müdür Sönmez ile A'dan Z'ye Varlık Fonu", BloombergHT, 1 Aralık 2020.

38 "Katar'dan Türkiye'ye 15 Milyar Dolar Yatırım", TRT Haber, 15 Ağustos 2018; "Katar'dan Türkiye'ye Destek Açıklaması", *Dünya*, 15 Ağustos 2018.

39 "TCMB ile Katar Merkez Bankası Arasında İmzalanan Swap Anlaşmasına İlişkin Basın Duyurusu", TCMB, Sayı: 2018-33, 20 Ağustos 2018.

40 "TCMB ile Katar Merkez Bankası Arasında İmzalanan Swap Tadil Anlaşmasına İlişkin Basın Duyurusu", TCMB, 26 Kasım 2019, Sayı: 2019-46, "TCMB ile Katar Merkez Bankası Arasında İmzalanan Swap Tadil Anlaşmasına İlişkin Basın Duyurusu", TCMB, 20 Mayıs 2020, Sayı: 2020-29.

32 UNCTAD

33 UNCTAD

34 Mehmet Tosun, "Türkiye ve Katar Arasında 10 Anlaşma İmzalandı", Anadolu Ajansı, 26 Kasım 2020.

35 "QIA Became the New Investor in Borsa Istanbul", Borsa İstanbul, <https://www.borsaistanbul.com/en/duyuru/3230/qia-became-the-new-investor-in-borsa-istanbul>, (Erişim tarihi: 3 Aralık 2020).

TABLO 2. TÜRKİYE'YE GELEN DYY VE ÜLKELERE GÖRE SIRALAMA (MİLYON DOLAR, 2002-2020)

	ÜLKELER	2002	2010	2015	2019	2020/ Ağustos	Toplam	Pay (Yüzde)	Şirket Sayısı
1	Hollanda	72	486	1.183	1.169	354	26.180	15,9	2.973
2	ABD	2	323	1.620	340	745	12.849	7,8	1.949
3	İngiltere	8	245	588	874	439	11.651	7,1	3.193
4	Avusturya	0	1.584	83	75	29	10.629	6,5	941
5	Almanya	86	597	355	467	229	10.165	6,2	7.556
6	Lüksemburg	0	311	1.254	131	231	9.821	6,0	499
7	İspanya	5	205	2.305	216	28	9.548	5,8	708
8	Belçika	5	48	863	69	53	8.852	5,4	649
9	Fransa	22	623	165	158	96	7.528	4,6	1.580
10	Azerbaycan	0	12	839	566	0	6.989	4,2	2.518
11	Yunanistan	0	436	48	3	0	6.842	4,2	780
12	Rusya	0	2	747	16	1	6.231	3,8	2.382
13	İtalya	241	25	180	94	966	4.678	2,8	1.495
14	BAE	1	104	80	33	3	4.255	2,6	524
15	İsviçre	9	123	178	264	88	3.015	1,8	932
16	Japonya	63	347	314	305	45	2.955	1,8	244
17	Katar	0	52	350	570	87	2.660	1,6	179
18	Suudi Arabistan	0	39	17	13	9	2.004	1,2	1.387
19	Kuveyt	0	193	7	69	32	1.935	1,2	373
20	Lübnan	0	29	0	41	0	1.332	0,8	568

Kaynak: "Uluslararası Doğrudan Yatırım (UDY) İstatistikleri", T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı.

Türkiye ile Katar arasındaki ilişkiler sadece siyasi motivasyonlarla sınırlı kalmamakta, iş dünyasının yatırımları da ilişkileri derinleştirmekte ve pekiştirmektedir. 2018'de Türkiye'den Metcap Energy Investments ile Katarlı Fusion Dynamics isimli şirketler arasında 5,2 milyar dolarlık doğal gaz ve petrokimya yatırımı anlaşması imzalanmıştır.⁴¹

Ağustos 2002-2020 itibarıyla Türkiye'ye gelen doğrudan yabancı yatırımlarda Katar'ın 2,66 milyar dolar ile toplam yatırımlardaki payı sadece yüzde 1,6'dır (Tablo 2). Söz konusu yıllarda

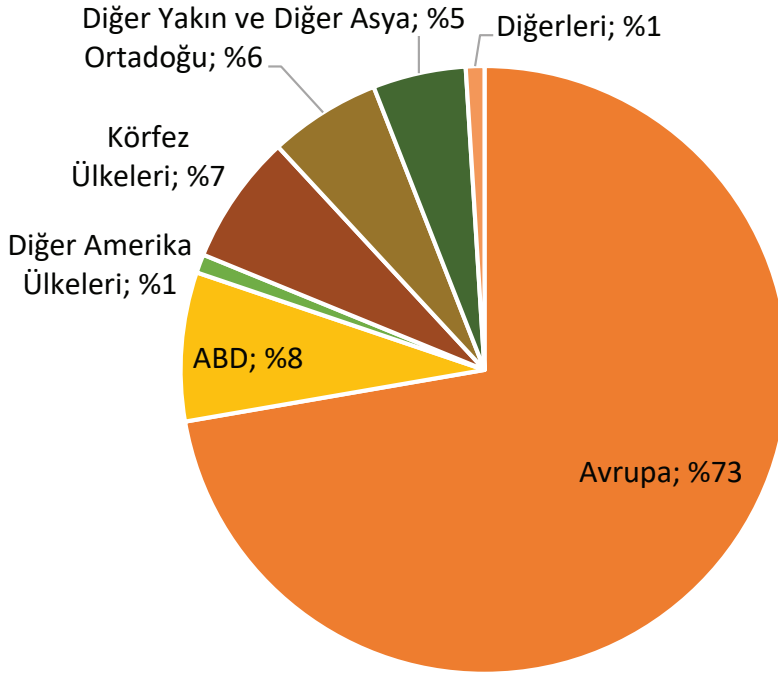
Türkiye'ye gelen doğrudan yabancı yatırımlarda genel olarak Batılı ülkelerin çok büyük pay aldığı görülmektedir. Ülke gruplarına göre; AB'nin yüzde 73, ABD'nin yüzde 8 ve Körfez ülkelerinin payı yüzde 7 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 4). Türkiye'de faaliyet gösteren Katarlı şirket sayısı ise 179 adettir.

Türk müteahhitlerin Katar'daki yatırımları da iki ülke arasındaki ekonomik ilişkiler açısından dikkat çekicidir. Müteahhitlik faaliyetlerinde bulunan Türk şirketleri bugüne kadar Katar'da 148 proje üstlenmiş ve proje bedelleri toplamda 18,3 milyar doları aşmıştır.⁴² Müteahhitlik işlerinde Çin'den

41 Söz konusu yatırım anlaşması kapsamında Türkiye ekonomisinin cari açığının 1,4 milyar dolar azaltacağı açıklanmıştır. Bkz. "Enerjide 5,2 Milyar Dolarlık İmza", Anadolu Ajansı, 14 Eylül 2018.

42 "İnşaat Sanayinde Türkiye ve Katar İşbirliği", Türkiye Müteahhitler Birliği, 13 Kasım 2019.

GRAFİK 4. TÜRKİYE’YE GELEN DYY ÜLKE GRUPLARINA GÖRE (YÜZDE)

Kaynak: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, "Uluslararası Doğrudan Yatırım İstatistikleri", (Erişim tarihi: 6 Aralık 2020).

sonra dünyada ikinci sırada yer alan Türk şirketlerinin Katar'daki en büyük rakipleri arasında ABD'nin yanı sıra Almanya, İngiltere ve İtalya gibi Avrupalı şirketler gelmektedir. Türkiye, Katar ile güçlü olan siyasi ilişkilerini ekonomik iş birlikleri için itici bir güç olarak kullanmalıdır. İki ülke arasındaki ticaret rakamlarında dış ticaret fazlası vermemize rağmen ticaret ve yatırım boyutunda halen potansiyelin çok altında kaldığı da ortadadır (Tablo 2). Türkiye ile Katar arasında 2010'da 330 milyon dolar olan dış ticaret hacmi 2019'da 1,4 milyar dolara çıkmıştır. Bunun 1,1 milyar doları ihracat ve 264 milyon doları ithalattan oluşmaktadır.⁴³ Türkiye'nin ihracatında elektrik ve inşaat ekipmanları ile mobilya yer alırken ithalatında ise işlenmemiş alüminyum, LNG ve plastik sanayi ürünleri gelmektedir.

Türkiye ile Katar arasında enerji ticareti de önemli bir başlıktır. Küresel gaz ticareti boru

hatlarından LNG ticaretine doğru kaymakta ve Türkiye'nin gaz ithalatında LNG'nin payı da yıllara göre artmaktadır. Son yıllarda Türkiye'de gaz depolama kapasitesini arttırarak enerji arzını çeşitlendirmekte ve ithal gazın içerisinde LNG ithalatının payı artış göstermektedir. Doğal gaz verilerine göre 2019'da Türkiye'nin LNG ithalatında ilk sırada Cezayir yer almakta ve onu Katar ile Nijerya izlemektedir. 2019'da Türkiye'nin en fazla spot LNG ithal ettiği ülke Katar olmuştur.⁴⁴ Son yıllarda Körfez ülkelerinden Türkiye'ye hatırı sayılır oranlarda turist gelmekte ve bu çerçevede Katarlı turistlerin sayısında da önemli artış yaşanmaktadır. 2011'de 7 bin civarında olan Katarlı turist sayısı 2019'da 108 bine çıkmıştır.⁴⁵

⁴⁴ "2020 World LNG Report", International Gas Union, <https://www.igu.org/resources/2020-world-lng-report>, (Erişim tarihi: 5 Aralık 2020).

⁴⁵ T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

⁴³ TÜİK

SONUÇ YERİNE: TÜRKİYE İLE KATAR ARASINDA İŞ BİRLİĞİ FIRSATLARI

Türkiye’de bazı kesimlerin Arap sermayesi adı altında düşmanlaştırdığı Katar yatırımları başta Avrupa ülkeleri olmak üzere dünyanın farklı bölgelerinde büyük talep görmektedir. Birçok ülke Katar sermayesini ülkesine çekmek için kıyasıya rekabet etmektedir. Kişi başına düşen GSYH itibarıyla dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Katar’ın küresel anlamda oluşturduğu olumlu imaj sayesinde birçok ülke hem Katar’a yatırım yapmak hem de Katar’ın kendi ülkesinde yatırım yapması amacıyla ikili ilişkileri güçlendirmeye çalışmaktadır. Özellikle koronavirüs salgınının dünya ekonomisini zorladığı ve birçok ülkenin ekonomik canlılığı sürdürebilmek yolunda yatırım çekmek için yoğun uğraş verdiği bir ortamda Türkiye de doğal olarak Katar ile ekonomik ilişkilerini güçlendirmeye çalışmaktadır. Batılı ülkelerin aksine Katar sermayesi Türkiye’deki yatırımlarda halen yeterli bir paya sahip değildir. Benzer şekilde dış ticaret rakamlarında da katedilmesi gereken daha çok yol vardır.

Jeopolitik risklerin ve korumacı politikaların küresel ekonomi üzerindeki baskıları arttırdığı bir ortamda Türkiye’nin ihracat piyasalarını çeşitlendirmesi ne kadar gerekliyse yatırım çektiği ülkelerin çeşitlendirilmesi de o derece gereklidir. 2002’den bugüne Türkiye’ye gelen doğrudan yatırımlarda aslan payını Batılı ülkelerin alması

durumunun değiştirilmesinin yanı sıra yapılan yatırımların sektörel bazda çeşitlendirilmesinin gerekli olduğu da aşıkardır. Özellikle finans, enerji ve savunma gibi alanlarda ciddi atılımlar peşinde olan Türkiye’nin Katar’dan çektiği yatırımlar oldukça değerli ve stratejiktir.

Türkiye, Katar gibi zor günlerde dostluğunu göstermiş, sermaye birikimi güçlü olan bir ülkeden daha fazla yatırım çekmeli ve bu konuda siyasi ilişkilerini de itici faktör olarak kullanmalıdır. Bugüne kadar Türkiye’ye gelen yabancı yatırımların sıcak para olarak kriz dönemlerinde kırılma eğilimini arttırdığı bir gerçekliktir. Buradaki kritik mesele gelen paranın milliyetinin ne olduğundan ziyade yatırımların istikrarlı, uzun vadeli ve istihdam-büyüme dostu olmasıdır. Bu bakımdan gelen yatırımın Türkiye’nin ekonomik avantajlarını tamamlaması ve uzun vadeli hedeflerine uygun olması arzu edilmelidir.

Bu bağlamda Türkiye ve Katar’ın birbirlerini tamamlayan güçlü yanları bulunmaktadır. İki ülke arasında özellikle enerji, müteahhitlik, sağlık ve tarım gibi alanlarda potansiyel iş birliği fırsatları oldukça fazladır. Türkiye’nin dinamik reel sektörü, imalat sektöründeki üretim kapasitesi, güçlü beşeri sermayesi ve yenilenen altyapısı gibi öne çıkan avantajları bulunmaktadır. Katar’ın ise sahip olduğu güçlü fon birikimi ve finansal tecrübesi söz konusudur. İki ülkenin güçlü yanlarını bir araya getirerek gerçekleştirecekleri ortak yatırımlar Türkiye ve Katar’ın yanı sıra bölge ekonomisine de büyük katkılar sağlama potansiyeline sahiptir.

KATAR YATIRIMLARI VE TÜRKİYE'NİN YERİ

ŞERİF DİLEK

SETA | ANALİZ

Katar, kurduğu Ulusal Varlık Fonu yoluyla yurt dışında önemli yatırımlar gerçekleştirmekte ve yurt içine yatırımlar çekmektedir. Bu analiz Katar'ın yatırımlarına odaklanmakta ve Katar'ın Türkiye ile ekonomik ilişkisini ele alarak iki ülke arasındaki iş birliğinin geleceğine yönelik önerilerde bulunmaktadır.

Kişi başına düşen GSYH itibarıyla dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Katar'ın birçok ülkede çeşitli yatırımları bulunmaktadır. Katar gerçekleştirdiği yatırımlarla bugün dünyanın en önemli borsalarında, en büyük otomotiv şirketlerinde ve finans kuruluşlarında yatırımlara sahiptir. Katar dünyaca ünlü futbol kulüplerini, lüks otel, moda ve mağaza zincirlerini bünyesine katarak yatırımlarını çeşitlendirerek sürdürmektedir. Katar'ın küresel anlamda oluşturduğu olumlu imaj sayesinde birçok ülke hem Katar'a yatırım yapmak hem de Katar ile kendi ülkesine yatırım çekmek amacıyla stratejik iş birlikleri yoluyla ilişkilerini derinleştirmektedirler.

Bölgesel meselelerde ortak çıkarlar ve kültürel yakınlık gibi faktörler sayesinde Türkiye ile Katar arasındaki ekonomik ilişkilerde son yıllarda hissedilir bir yakınlaşma yaşanmaktadır. İki ülke arasındaki olumlu gelişmelere rağmen Katar'ın yurt dışındaki yatırım hacmi dikkate alındığında Türkiye'nin Katar sermayesinden yeterince pay almadığı görülmektedir. Benzer şekilde iki ülke arasındaki dış ticaret hacmi de oldukça düşük kalmaktadır. Katar'ın önemli fon birikimi ve finansal tecrübesi ile Türkiye'nin güçlü sanayi ve teknoloji altyapısı, üretim kapasitesi ve yetişmiş nitelikli iş gücü yanları birlikte düşünüldüğünde potansiyel iş birliği alanlarının bir hayli fazla olduğu açık bir gerçektir. Buradan hareketle kaleme alınan bu analiz Katar'ın yurt dışında gerçekleştirdiği yatırımları ve diğer dış ekonomik ilişkilerini analiz etmektedir. Bu çalışmanın ikinci kısmı Katar'ın Türkiye'deki yatırımlarına ve ticaretteki mevcut duruma yer vermekte, iki ülke arasındaki potansiyel iş birliği alanlarına yönelik önerilerde bulunmaktadır.

www.setav.org